

CONSTRUIREA INSTRUMENTELOR DE CERCETARE PRIVIND INTERESELE ELECTORALE ALE ADOLESCENȚILOR

*Petru JELESCU, dr. hab., prof. univ.,
Elvira CIOBANU, lector la US „Alec Russo” din Bălți,*

Summary

The scientific article focuses on the modeling of researching tools of the electoral interests of adolescents in Republic Moldova. In this context, are highlighted the sources from which are deducted the such tools that requires building of their polls on election interests, similarities, differences and intersections between psychological tests and psychological polls/surveys which are studying the electoral interests, characteristics of survey quality, scope, assumptions and objectives of investigation focusing on electoral interests of adolescents.

În construirea instrumentelor de cercetare a intereselor electorale ale adolescenților ne-am condus de cerințele existente în acest domeniu, în particular, de cele indicate în lucrările autorilor Sandra A. McIntire și Lesile A. Miller „Fundamentele testării psihologice” [4], Igor Racu „Psihodiagnoza. Teste psihologice” [5], Mielu Zlate „Introducere în psihologie” [6] ș.a., care, la rândul lor, conțin sinteze și generalizări ale unor materiale utile din multiple surse științifice internaționale recunoscute la acest compartiment.

În conformitate cu aceste cerințe, elaborarea și utilizarea instrumentelor de studiere a fenomenelor electorale sau a sondajelor de opinie, cum li se mai spune la modul general [4, p.330], rezultă din: 1) „o nevoie particulară”; 2) din „analiza literaturii”; 3) „de la experți” [4, p.341].

Conducându-ne de aceste indicații, mai întâi, am determinat *necesitatea* elaborării unor probe privind interesele electorale ale adolescenților. În acest sens, vom menționa că trebuința construirii actualului sondaj de opinie cu privire la interesele electorale ale adolescenților este condiționată de faptul că rata absenteismului electoral în rândul acestora este destul de înaltă și că această problemă, neapărat, trebuie soluționată la etapa actuală în RM. Despre acest imperativ ne vorbește și faptul că la alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014 din RM participarea la vot a adolescenților de 18 – 21 de ani a fost numai de 4,28%, astfel că rata absenteismului electoral printre ei a constituit 95,72% [3]. În acest an, după cum a anunțat CEC, 61198 de persoane au votat pentru prima dată [ibidem]. La prima vedere ar părea că, cine, dacă nu, anume adolescenții, trebuie să fie acei care să participe în modul cel mai activ și în numărul cel mai mare la alegeri, deoarece e pentru prima dată când la 18 ani li se oferă o astfel de șansă, când merg la votare și au dreptul de a alege și de a fi ales [1, art. 38], când, cel puțin, din curiozitate să meargă ca să vadă ce fel de mâncare este aceasta. Cu atât mai mult, că lor le aparține și viitorul. Dar nu a fost să fie și, în general, nu este așa. Cu regret, acest fenomen se repetă din an în an și de mulți ani în șir.

În al doilea rând, după cum ne demonstrează *studierea literaturii științifice* în psihologie, cu părere de rău, nu am întâlnit anchete, chestionare, teste, inventare psihologice etc. de studiere a intereselor electorale și/sau, într-un sens mai restrâns, ale intereselor electorale ale adolescenților, care să fie standardizate în limba română sau să fie, cel puțin, traduse în această limbă. Cu mare greu am găsit un *Caiet de cercetări electorale și parlamentare* cifrat cu Nr.1, în care sunt expuse *rezultatele* unui sondaj, prezentate în cifre și procente și date în anexă. Acest sondaj, întocmit în urma studierii literaturii științifice în mai multe limbi, s-a desfășurat, însă, pe un *eșantion din Canada, în limba franceză, prin telefon* și nu înainte, ci *după* alegerile generale din 8 decembrie

2008 din Québec pe un eșantion aleatoriu, pentru a afla motivele participării sau neparticipării la vot a alegătorilor, rata generală reală a participării la vot fiind de 57,4 %. Acest chestionar a fost elaborat de profesorul François Gélinau și masterandul în analiza politicilor Alexandre Morin-Chassé de la Catedra de cercetare a democrației și a instituțiilor parlamentare a Departamentului de știință politică a Facultății de științe sociale de la Universitatea Laval [2]. Rezultatele acestui sondaj telefonic *postelectoral* sunt prezentate sub formă de tabel, într-o anumită consecutivitate, după anumiți itemi, cu referire la determinantele/profilul *socio-demografic* al votanților și non-votanților: vârstă, gen/sex, studii, venit familial, limba vorbită în familie, imigranți sosiți în Canada în ultimii zece ani. Aparte, însă, adică însăși ancheta sau chestionarul propriu-zis, ca instrumente de cercetare a intereselor electorale, în acest studiu lipsesc.

Cât privește motivele participării sau neparticipării la vot a alegătorilor, prezentate de cercetători în chestionar ca răspunsuri multiple posibile la întrebările adresate, acestea au fost *limitate* ca număr: 5 motive pentru votanți și 13 motive pentru non-votanți. În realitate, însă, s-ar putea întâmpla ca numărul lor să fie altul. De aceea, ar fi fost bine, probabil, dacă numărul lor nu ar fi fost mărginit. Pentru aceasta, în rândul motivelor înșiruite s-ar fi putut de scris în chestionar următorul punct, după ultimul lor număr, cu titlul „Alte motive”. Totodată, motivelor enumerate de către autorii studiului *nu au fost dobândite* de la votanți și non-votanți, ci erau, pur și simplu, expuse sau date de către aceștia *de-a gata* în chestionar ca răspunsuri multiple posibile la întrebările adresate de către investigator, iar ei urmau doar să selecteze, în opinia lor, motivul care, după cum credeau, li se potrivește.

În al treilea rând, din conversațiile pe care le-am întreținut *cu experții* (Victor Juc, dr. hab., prof. cercet., ICJP, AȘM, Ștefan Urîtu, vicepreședintele Comisiei Electorale Centrale, dr. în șt. fizice, conf. univ., Doina Bordeianu, dr. în șt. polit., Centrul de Instruire Continuă în domeniul Electoral pe lângă CEC, Ion Negură, dr. în psihol., conf. univ., UPS „Ion Creangă” din Chișinău, Valeriu Cabac, dr. în șt. fizico-matematice, prof. univ., US „Alec Russo” din Bălți, Gheorghe Neagu, dr. în ist., conf. univ., US „Alec Russo” din Bălți, Iurie Malai, lect. super., UPS „Ion Creangă” din Chișinău, Larisa Chirev, lect. super., UPS „Ion Creangă” din Chișinău) am reținut că dâșii, de asemenea, nu au întâlnit sondaje de opinie privind interesele electorale ale adolescenților și că, ar fi bine, să existe asemenea instrumente. Vom menționa că opiniile acestor experți ne-au ajutat mult în definitivarea calității instrumentelor de cercetare a intereselor electorale ale adolescenților, pentru ce le suntem recunoscători. În acest context vom menționa că la chestionarul elaborat de profesorul François Gélinau și masterandul în analiza politicilor Alexandre Morin-Chassé au fost în calitate de experți profesorii André Blais de la Universitatea din Montréal, Eric Bélanger de la Universitatea McGill și Frédérick Bastien de la Universitatea din Laval.

Ce reprezintă sondajele de opinie? După A. Fink (1985), la care fac referință Sandra A. McIntire și Lesile A. Miller [4, p.330], „definite la modul general, sondajele de opinie sunt instrumente de cercetare ce culeg informații care ne permit să descriem și să comparăm atitudinile oamenilor (ce simt), cunoștințele lor (ce știu) și comportamentele acestora (ce fac)”. Concomitent, sondajele de opinie „nu sunt folosite pentru a determina cauza și efectul” [4, p.336].

În același timp, există anumite similitudini, deosebiri și tangențe între testele psihologice și sondajele psihologice/anchete. Conform Sandra A. McIntire și Lesile A. Miller [4, p.50], sondajele psihologice/anchetele, ca și testele psihologice, sunt folosite pentru a aduna informații importante de

la indivizi. Sondajele de opinie, la fel ca și testele psihologice, sunt instrumente de măsurare frecvent folosite, iar în baza rezultatelor obținute luăm decizii însemnate [4, p.330].

Deosebiriile dintre testele psihologice și sondajele psihologice/anchete constau în următoarele: 1) testele psihologice se axează pe reușitele individului, iar sondajele psihologice/anchetele pe reușitele grupului; testele psihologice ne oferă informații importante despre diferențele dintre indivizi și ajută persoanele și instituțiile să ia decizii importante în privința indivizilor; anchetele/sondajele psihologice, pe de altă parte, ne oferă informații importante despre grupuri de persoane și ne ajută să luăm decizii importante în privința lor; 2) rezultatele la un test psihologic sunt adesea exprimate în termenii unui scor general derivat sau a scorurilor scalate; rezultatele anchetelor/sondajelor psihologice, pe de altă parte, sunt adesea raportate la nivelul întrebării sau al itemului, prin aceea ce oferă procentul respondenților care au selectat fiecare răspuns, alternativ. Acest fapt le-a determinat pe Sandra A. McIntire și Lesile A. Miller să scrie un capitol aparte, consacrat construirii, administrării și folosirii datelor obținute cu ajutorul sondajelor de opinie/anchetelor [4, cap.10, p. 239 – 375].

În unele cazuri, însă, după cum arată Sandra A. McIntire și Lesile A. Miller [4, p.51], anchetele/sondajele psihologice se axează pe reușitele individuale și sunt construite folosind scale. În aceste cazuri anchetele/sondajele psihologice se apropie de testele psihologice.

Dat fiind faptul că rezultatele obținute cu ajutorul sondajelor sunt folosite pentru a lua decizii importante, ele trebuie întocmite și administrate cu precauție. După Sandra A. McIntire și Lesile A. Miller [3, p.339], un sondaj de opinie calitativ are următoarele caracteristici: 1) au obiective specifice și măsurabile; 2) conțin întrebări directe ce pot fi înțelese în același fel de majoritatea persoanelor; 3) întrebările au fost pretestate pentru a obține siguranța că nu au rămas întrebări neclare sau omisiuni; 4) au fost administrate unei populații adecvate sau unui eșantion de respondenți, astfel încât să se poată face generalizări; 5) includ o analiză corespunzătoare pentru atingerea obiectivelor; 6) includ o raportare corectă a rezultatelor; 7) sunt fidele și valide.

De acestea, dar și de alte indicații potrivite, ne vom conduce în continuare în construirea instrumentelor de cercetare privind interesele electorale ale adolescenților. În acest articol, însă, din considerente de spațiu, ne vom limita la formularea scopului, ipotezelor și a obiectivelor studierii intereselor electorale ale adolescenților. Astfel, după ce am stabilit necesitatea elaborării unor asemenea probe în limba română, noi am recurs la trasarea *scopului* acestui sondaj, care constă în cercetarea științifică și elucidarea intereselor electorale ale adolescenților privind participarea lor la votare.

Ipotezele formulate sunt următoarele:

- în adolescență, probabil, interesele electorale se manifestă la diferite niveluri;
- interesele electorale ale adolescenților, posibil, evoluează, au o anumită dinamică;
- în perioada adolescență există, probabil, deosebiri semnificative de gen/sex în ceea ce privește interesele electorale.

Întru realizarea scopului schițat și verificarea ipotezelor formulate, ne-am propus soluționarea următoarelor *obiective*:

1. stabilirea nivelului de dezvoltare a intereselor electorale la adolescenți;
2. determinarea dinamicii de vârstă a intereselor electorale în perioada adolescență;
3. constatarea deosebirilor de gen/sex privind interesele electorale ale adolescenților.

Bibliografie

1. Constituția Republicii Moldova., publicat: 12.08.1994 în Monitorul Oficial Nr.1., data intrării în vigoare: 27.08.1994.
2. Gélinau ,François, Morin-Chassé, Alexandre, Chairs de recherche electorale et parlementaire, Nr.1, Département de sciencepolitique, Faculté des sciencessociales, Université Laval, Québec, Canada, 2009, p. 45 - 65.
3. <http://protv.md/stiri/actualitate/femeile-si-pensionarii-cei-mai-activi-alegatori-cec-a-validat---801471.html>
4. McIntire, Sandra A. și Miller Lesile A., Fundamentele testării psihologice, Polirom, Iași, 2010.
5. Racu, Igor, Psihodiagnoza. Teste psihologice, S.n., (Tipografia UPS „I. Creangă”), Chișinău, 2014.
6. Zlate, Mielu, Introducere în psihologie, Polirom, Iași, 2000.